

HET BOEK JONAS,

door

HENRI BRUNING.

Jonas heeft niet gehoorzaamd.

Maar niet uit traagheid, maar uit liefde. Maar uit een liefde, die nog te menscheijk was en nog niet geheel gelijkvormig aan de Goddelijke Liefde.

Er moest dus een oogenblik komen, waarop die nog ongelijkvormige liefde in botsing met en in verzet met Gods Liefde zou komen. Hier gebeurde dit, toen van die te menscheijke liefde, de menscheijke rede tegen die Liefde stiet, die tegen alle rede ingaat. (En tóch: de rede moet in de handen dier redeloze Liefde maar een willig en zwijgend werktuig zijn). Toen in, daar de rede zijn verzet niet opgaf, de liefde in haar hardnekkigheid verbitterd. Wanneer hem gezegd wordt: Staaf op, en gaat in de groote stad Ninivé en predikt daar: Nog veertig dagen, en Ninivé vergaaf: „hare kwaadheid is opgekomen voor mij” — dan weet Jonas, vol weerszin, vol verontwaardiging, met welke zwaarste zonden de inwoners van Ninivé tegen zijn God gezondigd hebben; maar tegelijk herinnert hij zich Jeremias' woorden over Gods eindeloze lankmoedigheid: „Is het dat dit volk penitentie doet van zyn kwaad, dat ik tegen hen gesproken heb: zoo zal ik ook rouw hebben van het kwaad dat ik gedacht heb hem te doen.” Jonas heeft ook aanstonds begrepen dat God met hem weer een poging ging doen om dit volk — dat zoo allerzwaarst en zoo bewust zondigde — nog te sparen en weer in vrede lief te hebben en te zegenen; dat Gods Liefde weer een nederlaag ging lijden op zijn vijanden en dat, o zeer wellicht, die vijanden na 'n korten tijd weer misbruik zouden maken van Gods Goedertierenheid en, onvoorzichtig eerst en overmoedig later, hun God zonden verlaten, om Hem dan, tenslotte, weer te verguizen en te hoonen.

Jonas is verontwaardigd over Gods Liefde, over zijn lankmoedigheid en zelf-vernederend hunkeren. Die Liefde druist in tegen ieder gevoel van voorzichtigheid en redelijkheid, maar óók tegen ieder menscheijk eergevoel. — Maar als hij een werktuig wil zijn in Gods Hand, dan moet hij zich ook aan die Liefde gelijkvormig maken.

Maar wil hij alles voor God zijn, dit kan hij niet in God dulden, in dit kan hij zijn God niet volgen. Niet zoo, niet zoo vernederend en altijd meer, altijd méér niets zijn. Die Liefde is een dwaasheid. Maar als hij een werktuig wil zijn in Gods Hand, dan zal hij ook, als die Liefde, dwaás moeten zijn.

Jonas verzette zich. Maar het hart wist dat hij daarmee niet goed handelde en Jonas, om het hart het zwijgen op te leggen, heeft zich verdiept in de zonden van Ninivé, wier „kwaadheid was opgekomen” voor Gods Aangezicht. En met de haat van zijn hart en hoofd tegen die zonden heeft hij getracht: aan zijn makkend verzet tegen Gods Goedertierenheid voor zich zelf een schijn van rechtvaardigheid te geven. Maar elke maatstaf is immers een dwaasheid bij de Liefde Gods! Waarom heeft Jonas dat niet willen bedenken. — Och, Jonas had zijn nog te menscheijke liefde laten gelden, zijn weten, zijn voelen, zijn hart, zijn hoofd, toen de Goddelijke Liefde tot hem sprak, en hart en hoofd en alles moeten in Gods Handen gebroken worden, hart en hoofd en liefde moeten alleen handelen zooals God ze gebruiken wil. En is het waar dat wanneer de geest zich tegen God verheft dat dan het lichaam zich verheft tegen de geest (ging zich geen verbittering mengen in Jonas' liefde toen Jonas' liefde zich verheft tegen Gods Liefde), evenzeer is het waar dat wanneer zich in de liefde het men-

scheijkje mengt dat dan het hoofd gaat verdedigen en redelijk maken waartogen het hart zich in stilte blijft verzetten: dat het hoofd zal trachten het hart te verblinden.

En Jonas vluchtte weg „van des Heeren aenzigt”; hij ging scheep naar Tharsis in Spanje.

Toen de storm opstak, voelde Jonas zich weerloos, en achtervolgd door de God, „die gemaakt heeft de zee en het drooge land”, maar zijn weerspanning gaf zich niet over; hij daalde af naar het onderste ruim van het schip en sloop daar een zware slaap: om alles te ontkomen:

te ontkomen zijn God, zijn geweten, zijn hart (maar hij kon toch niet willen, dat God zich zó dwaas in Zijn Liefde vernederde en God kon toch niet verlangen, dat hij, hij aan de dwaasheid, die tóch tot niets diende, medehielp);

te ontkomen zijn verdriet en berouw, omdat nu plotseling zijn groote geliefde God op hem vertoofd was;

te ontkomen de wroeging om die arme beangste zeelieden, welke hun God te hulp riepen en niet wisten, dat zij in levensgevaar verkeerden door hem;

te ontkomen ook, óók.... zijn angst om Ninivé, dat nu, door zijn verzet, door zijn weerspanning, onbekeerd zou worden uitgeroeid (want wilde Jonas niet Ninivé's behoud, hij wilde wel Ninivé's bekeering; maar hij wist, dat hij tegelijk met haar bekeering ook haar behoud bewerkte).

Nu voegt zich in dit groote, ernstige conflict tusschen God en Jonas een gregoriaans-licht en zuiver tusschenspel; er waait, met het verhaal der zeelieden, een lentewind van jonge kuische bloemengeuren doorheen de dreigende spanning tusschen Jonas den profeet en den God van hemel en aarde.

Boven den zwaar-slapenden Jonas bidt de angst der zeelieden, bidt de angst van enkele dier eenvoudigen van geest, die de beminden zijn van God. Want dat zij naïef en goed zijn, naïef en goed, zooals de schippers, die Jezus' apostelen werden, — ge kunt dit beluisteren in hun trouwhartige verwonderingen, in hun angsten, in hun handelingen, in de enkele woorden, die zij nu gaan spreken.

Een van hen is tot Jonas afgedaald, verwonderd, dat hij in dit oogenblik slapen dorst, en eischend, dat, evenals zij tot hun God baden, hij tot zijn God zou bidden. — Even later (de storm is noch op hun bidden, noch op Jonas' bidden bedaard) is het lot gevallen op Jonas, heeft het Jonas als den schuldige van dit tempeest aangewezen. Maar dan zijn met hem ook hun schip en hun levens in gevaar. Een groote angst maakt zich van hen meester: zij vragen hem:

- Wat is uw werk?
- Welk is uw land?
- Waerheen gaet gy?
- Van welk volk zyt gy?

Toen hebben deze eenvoudigen van geest vernomen, dat hij „van des Heeren aangezicht vlood”.

Ontzet hebben ze gevraagd:

— Waarom hebt gy dit gedaan?

Uit eerbied, want die voor hen stond was een gezalfde des Heeren (al was hij dan schuldig aan een groot vergriep), en uit angst dat zij zich mengen zouden in de wraak die alleen aan de Heer was, hebben zij zelve niet durven beslissen, maar aan hem zelf gevraagd:

— Wat zullen wy u doen, omdat de zee ophonde van ons?

— Neemt my, en werpt my in de zee, en de zee zal van u ophouden: want ik weet wel dat om mynent wille dit groot tempeest over u komt.

Maar dat hebben de mannen niet gewaagd: „En de mannen roeyden dat zij weder ten droogen lande zonden komen.”

Maar Hij, die de God is van hemel en aarde en zeeën, heeft de zee tegen hem opgezet, zoodat zij niets vermochten.

„En zy hebben tot den Heere geroepen, en gezeyd: Wy bidden, Heere, dat wy niet vergaen, om de ziele van dezen man, en geeft op ons niet het onnoozel bloed: want Gy, Heere, hebt gedaan, gelyk gij gewild hebt.” Na dit gebed hebben zij het gewaagd Jonas in zee te werpen. „En de zee heeft stille gestaan van haren storm.” Een groote ontzetting greep die enkele toeschouwers aan. Zij stonden plotseling van aangezicht tot aangezicht met de verschrikkelijkste realiteit van het leven: een mensch werd geoordeeld — en was verworpen. Gods Rechtvaardigheid hield zichtbaar en meedoogenloos over een onder hen gericht, een die in alles hun meerdere was, een die een gezalfde was. Aarzelend en bevreesd hebben ze in hun zielen geschouwd en plotseling hevige geweten, dat niets van hun leven voor God verborgen was. Toen de profeet in de golven wegzonk en de golven verstilden, toen zij zagen, dat God Zijn uitverkorene en gezalfde zoo streng en vernederend strafte, toen hebben zij niets van zichzelf, niets van hun zwakheid voor zich-zelve meer verborgen kunnen houden, maar zich-zelve bekend, hoezeer zij in alles van de aarde waren, en hoezeer in alles zwak en kleinhartig. — Maar zij, die eenvoudigen van geest, hebben geen oogenblik getracht zich te verdedigen of vrij te pletten, zij „hebben den Heere gevreesd met groote vreeze, en zij hebben den Heere slachtofferanden geofferd, en beloften beloofd”.